सांविदी

प्रथम-पक्षः

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः,

नवदेहली

अथ च

द्वितीय-पक्षः

श्रीलालबहादुरशास्त्री-

राष्ट्रियसंस्कृतविश्भविद्यालयः, नवदेहली

अथ च

तृतीय-पक्षः

राष्ट्रियसंस्कृतविश्भविद्यालयः,तिरूपतिः

इत्येतेषां

नवदेहलीस्थस्य केन्द्रीय-संस्कृत-विश्वविद्यालयस्यनवदेहलीस्थ-श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृत-विश्वविद्यालयेन तथा तिरुपतिस्थराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयेन सह सांविदीयम्

R.K. Ramam 09.05.2022

Central Sanskrit University, Delhi
56-57, Institutional Area, Janakpuri, New Delhi-58
* Under MHRD, Govt. of India

09/05/2022

सांविदीयं

निर्मिता क्रियान्विताचास्ति।

प्रथमपक्षः- केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः, नवदेहली

केन्द्रीय-संस्कृत-विश्वविद्यालयस्य(इतः परं के-सं-वि- इति नाम्ना सन्दर्भितस्य) स्थापनाआभारतं संस्कृतस्य प्रचाराय प्रसाराय च 2020 तमस्य वर्षस्य एप्रिल-मासस्य 30 दिनाङ्के जाता। अयं च विश्वविद्यालयः भारतसर्वकारेण पूर्णरूपेण वित्तीयानुदानितो विद्यते तथा संस्कृतस्य प्रचारप्रसारार्थं शीर्षनिकायत्वेन कार्यं करोति। संस्कृतशिक्षणस्य अनुसन्धानस्य च विकासः तथा प्रोत्साहनं च केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य मुख्यम् उद्देश्यं विद्यते। एवमेव अयं विश्वविद्यालयः सम्बद्धानां सर्वेषां परिसराणाम् आदर्शसंस्कृतमहाविद्यालयानांशोधसंस्थानानाञ्च प्रबन्धनार्थं केन्द्रीयप्राशासनिकसमन्वयरूपेण कार्यं करोति। भारतसर्वकारद्वारा संस्कृतशिक्षाविकासाय स्वीकृतानां विभिन्नयोजनानां कार्यक्रमाणां च क्रियान्वयनमपि अयं विश्वविद्यालयः करोति।

संस्कृतभाषा सर्वासां भारतीयभाषाणां विकासाय तथा भारतीयसंस्कृतेः रक्षणाय च महत्त्वपूर्णांभूमिकां निर्वहति। संस्कृतभाषारक्षणं विना भारतीयभाषाणां विकासः भवितुं नार्हति। संस्कृतं ज्ञान-विज्ञानाभ्यां सैद्धान्तिकम् आधारं प्रददाति। भारतस्य समग्रविकासाय संस्कृतभाषायाः रक्षणं प्रचारश्च अवश्यं भवेत्। इदं दायित्वं निर्वहता भारतसर्वकारेण अस्य विश्वविद्यालस्य (पूर्वतनराष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानस्य) स्थापनाय अनुशंसनं कृतम्। तदनुसारं 1970 तमे वर्षे सोसाईटि-पञ्जीकरणाधिनियमः 1860 इत्यस्य अनुगुणं पञ्जीकृतस्वायत्तसंघटनरूपेण समग्रे देशे विदेशे च संस्कृतस्य प्रचाराय प्रसाराय संरक्षणाय च राष्ट्रियसंस्कृत-संस्थानस्य स्थापनम् अभूत्। ततः उच्चमाध्यमिकशिक्षाविभागः,मानवसंसाधनविकासमन्त्रालयः,शास्त्रीभवनम्,नवदेहली अधिसूचनाक्रमाङ्कः-28/2000-यूदिनाङ्के07 मई 2002 इत्यस्य अनुगुणं विश्वविद्यालयानुदानायोगस्य अनुशंसनया राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानं मानितविश्वविद्यालयत्वेन उद्घोषितम्।

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः स्वोद्देश्यस्य प्राप्त्यर्थं सर्वकारस्य विभिन्नयोजनानां/कार्यक्रमाणां निष्पादनाय अधोलिखितगतिविधीन् सञ्चालयति।

यथा-

- विभिन्नराज्येषु परिसराणां स्थापना
- माध्यमिक-पूर्वस्नातक-स्नातक-स्नातकोत्तर-विद्यावारिधिस्तरेषु पारम्परिकपद्धत्या संस्कृतशिक्षणम्।
- स्नातक-(शिक्षाशास्त्री/बि.एड.)स्नातकोत्तर-(शिक्षाचार्यः/एम्.एड.)स्तरयोः संस्कृतशिक्षणप्रशिक्षणम्।
- संस्कृत-सम्बद्धानां विभिन्नविषयाणां शोधकार्यार्थं प्रोत्साहनम्।
- संस्कृतस्य प्रचाराय मानवसंसाधनविकासमन्त्रालयस्य योजनानां कार्यान्वयनम्।
- संस्कृतपुस्तकालयानां पाण्डुलिपिसंग्रहालयानां च स्थापना तथा दुर्लभपाण्डुलिपीनां महत्त्वपूर्णपुस्तकानां प्रकाशनम्।
- संस्कृताध्यायनार्थं पत्राचारपाठ्यक्रमस्य सञ्चालनम्।
- केन्द्रीय-संस्कृत-विश्वविद्यालयः एकः बहुपरिसरीयो विश्व-विशविद्यालयो वर्तते यस्य द्वादश परिसराः,शताधिकाः महाविद्यालयाः/शोधसंस्थानानि/आदर्शसंस्कृत-महाविद्यालयाः/ भारतवर्षे विभिन्नेषु स्थानेषु सञ्चालिता भवन्ति। संस्कृतस्य विकासाय विभिन्नयोजनानां परियोजनानां निर्माणाय क्रियान्वयनाय

Central Sanskrit University, Delhi
56-57, Institutional Area, Janakpuri, New Delhi-58
Under MHRD, Govt. of India

च केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः मानवसंसाधनविकासमन्त्रालयस्य सहायताम् आचरति। एवमेव भारतशासनेन 1956 तमे वर्षे संघटितस्य संस्कृतायोगस्य संस्कृतविषयकानुशंसानां क्रियान्वयने अपि प्रमुखं दायित्वं निर्वहति।

तथा

द्वितीयपक्षः- श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः, नवदेहली

अखिलभारतीयसंस्कृतसाहित्यसम्मेलनद्वारा नवदेहल्याम् ई.वी.1962तमे वर्षे अक्तूबरमासस्य अष्टमे दिनाङ्के विजयादशमीतिथौ संस्कृतविद्यापीठं संस्थापितम्। परस्तात् अखिलभारतीयसंस्कृतविद्यापीठमिति नाम्ना ततः पृथगेकं विद्यापीठं स्थापितं, यस्य संस्थापकोऽध्यक्षो दिवङ्गतः प्रधानमन्त्री श्रीलालबहादुरशास्त्री बभूव। शास्त्रिवर्यस्य परलोकगमनात् परमस्याध्यक्षतां स्वीकृतवती भूतपूर्वप्रधानमन्त्री श्रीमती इन्दिरागान्धी। ई .वी.1966 तमे वर्षे अक्तूबरमासस्य द्वितीयदिनाङ्के इदं श्रीलालबहादुरशास्त्री-राष्ट्रियसंस्कृतविद्यापीठमिति नाम्ना उदघोषयत् । ई .वी. 1967 तमे वर्षे अप्रैलमासस्य प्रथमे दिनाङ्के भारतसर्वकारेणाधिगृहीतमिदं दिसम्बरमासे एकविंशतिदिनाङ्के ई .वी.1970 तमे वर्षे श्रीलालबहादुरशास्त्री केन्द्रीयसंस्कृतविद्यापीठमिति प्रथितम्। विद्यापीठस्यास्य नाम्ना बहुलविकासमालक्ष्य भारतसर्वकारेणेदं नवम्बरमासे ई .वी.1987तमे वर्षे मानितविश्वविद्यालयरूपेण समुद्घोषितम्। इदं च विद्यापीठं भारतीयसंसदअधिनियमेन : श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः इति नाम्नाऽनुमोदितं भारतराष्ट्रपतिभिः लब्धस्वीकृति अप्रैलमासस्य त्रिंशत्तमे दिनाङ्के ई .वी.2020 तमे वर्षे केन्द्रीयविश्वविद्यालयरूपेण सुप्रतिष्ठितम् । अयमेव विश्वविद्यालयः ई .वी.2015 तमे वर्षे "नैक" इति संस्थानेन मूल्याङ्कनं विधाय "ए" श्रेण्या प्रत्यायितः। विश्वविद्यालयेऽत्र शास्त्राणां पारम्परिकरीत्याऽऽधुनिकरीत्या च छात्रेभ्यः शिक्षा प्रदीयते। शास्त्री (बी.ए.), आचार्यः (एम.ए.), शिक्षाशास्त्री (बी.एड.), शिक्षाचार्यः (एम.एड.), विद्यावारिधिः (पी.एच.डी) पाठ्यक्रमाः अत्र प्रचाल्यन्ते। अपि च योग-ज्योतिष-पौरोहित्य-वास्तुषु अंशकालिकाः व्यावसायिकपाठ्यक्रमाः नियमितरूपेण अध्याप्यन्ते । अत्र सञ्चालिताः समेऽपि पाठ्यक्रमाः यूजीसी, एनसीटीई इति संस्थानाभ्यां सम्मताः वर्तन्ते।

तथा

तृतीयपक्षः- राष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः,तिरुपतिः

आन्ध्रप्रदेशेषुविद्यमाने तिरुपतिः इत्याख्ये विश्वप्रसिद्धक्षेत्रे स्थितं राष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः भारतसर्वकारेण घटितस्य संस्कृतायोगस्य अनुशंसनानुसारं 1961 तमे वर्षे पारम्परिकसंस्कृतसाहित्यस्य आधुनिकशोधशैल्या प्रचारप्रसारार्थं संस्थापितम्। अप्रैल 1971 तमे वर्षे राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानस्य संरक्षणे एषा संस्था शिक्षामन्त्रालयस्य स्वायत्तसंस्थारूपेण प्रतिष्ठापिता । 1987 तमे वर्षे विश्वविद्यालयानुदानायोगस्य (UGC) अधिनियमानुसारम् (1956) एतत् विद्यापीठं मानितविश्वविद्यालयत्वेन घोषितम् । अत्र प्राक्-शास्त्रितः शास्त्री,

R.K. Bagam
09.05.2022

Central Sanskrit University, Delhi
56-57, Institutional Area, Janakpuri, New Delhi-58
Under MHRD, Govt. of India

09/05/2022

आचार्य, विद्यावारिधिपर्यन्तं शास्त्राणामध्ययनार्थंछात्रावाससहिता व्यवस्था परिकल्पिता वर्तते । शिक्षाशास्त्री, शिक्षाचार्यः,विद्यावारिधिः(शिक्षा) इत्यादीनां व्यावसायिकशिक्षाणां प्रशिक्षणम् आधुनिकशैल्या प्रदीयते ।

विद्यापीठमिदं भारतसर्वकारस्य संसदः अधिनियमेन 2020 तमात् वर्षात् राष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयत्वेन प्रोन्नतम् । अस्य विश्वविद्या8लयस्य पाठ्यक्रमाः सर्वेऽपि UGC, NCTE इत्याभ्यां संस्थाभ्यां द्वारानियमानुसारं विधिवत् प्राप्तमान्यताः सन्ति । 2015 तमे वर्षे अयं विश्वविद्यालयः NAAC द्वारा "ए" श्रेण्या (द्वितीयचक्रे) मूल्याङ्कनेन मान्यता प्राप्तासीत् ।

अनेन अवबोधपत्रमाध्यमेन

- परस्परसहयोगेन वैश्विकानुभवाय अवसरप्रदानम्
- संस्कृतसम्बद्धज्ञानस्य प्रगतये आनुकुल्य-समाधानाय च निरन्तरं प्रयत्नः

अवबोधपत्रानुसारम् अधोलिखितानि निबन्धनानि भवन्ति -

1) उद्देश्यानि

- ➢ अङ्कीयसंरूपे विद्यमान-संस्कृतसम्बद्ध-शिक्षणाधिगमसामग्रीणां, साहित्यानांतथा संसूचनानां परस्परम् आदानप्रदानं वितरणं च
- ➢ समानाभिरुचिसम्बद्धविषयेषु सयुक्ताश्रये संगोष्ठीनां, सम्मेलनानां, कार्यशालानां च आयोजनम् तथाएतेषु त्रिषुविश्वविद्यालयेषु कार्यरतानाम् अध्यापकानां कर्मचारिणां च कृते भागग्रहणाय आमन्त्रणप्रदानम्
- ➢ यस्मिन् दिनाङ्के तिथौ वा तिस्रः संस्थाः केन्द्रीयविश्वविद्यालयरूपेण परिणताः, संयुक्तरूपेण तद् दिनम् उत्कर्षमहोत्सवरूपेण पालनीयम्। त्रिभिः विश्वविद्यालयैः एतस्य आयोजनं पर्यायरूपेण करिष्यते।
- ➢ अयञ्च उत्कर्षमहोत्सवः प्रतिवर्षम् अप्रैल् मासस्य 30 तमे दिनाङ्के अथवा वैशाखशुक्लसप्तम्यां (गङ्गावतरणदिवसे) तिथौ आचरिष्यते
- ➢ समानाभिरूचिमतीनां संस्थानाम् अभिज्ञानम्, अपि च ताभिः सह परस्परावगाहनस्थापनाय आधिकारिक-परस्परावगाहन- पत्रद्वारा सहकारिता एवं संसूचनानाम् आदानप्रदानम्।
- ➢ विश्वविद्यालयत्रयाणां सहमत्या अन्यशैक्षिककार्यक्रमाणां समायोजनम्
- ➢ संस्कृतशिक्षायां राष्ट्रियशिक्षानीतेः (2020) क्रियान्वयनं
- ➢ अध्यापकानां छात्रणाञ्च परस्परं विनिमयः
- ➢ श्रेयाङ्कानां, छात्र ाणाञ्च स्थानान्तरणम्।

2) वित्तीयसम्बद्धं दायित्वम्

एतस्य परस्परावगाहनपत्रस्य अंशरूपेण, विश्वविद्यालयेषु किमपि वित्तीयदायित्वं न भवति। पूर्वोक्त-उद्देश्यानाम् उपलब्धये, विविधकार्यक्रमाणाम् आयोजने यः कोऽपि व्ययो भवतिः सः व्ययः तत्तद्विश्विद्यालयेन वोढव्यः।

अपि च संगोष्ठीनां, सम्मेलनानां तथा कार्यशालानाञ्च आयोजनार्थं यः व्ययःभवति सः आयोजकसंस्थया वोढव्यः

R.K. Ranjan
09.05.2022

Sanskrit University, 56-57, Institutional Area, New Delhi, India * Under MHRD, Govt.

09/05/2022

3) **सांस्थानिकं दायित्वम्**

अस्मिन् परस्परावगाहनपत्रे याभिः संस्थाभिः हस्ताक्षरं कृतं, ताभिः लिखितानुमतिं विना, कस्या अपि संस्थायाः नाम्नः, चिह्नस्य, पदस्य वा उपयोगः, न करणीयः

4) **सहकारः**

प्रत्येकं संस्था एकस्य संयोजकस्य नियोजनं कुर्यात्, यः तस्य विश्वविद्यालयस्य कुलपतेः निर्देशने अस्मिन् परस्परावगाहने पत्रे निर्दिष्टांशानां प्राप्तये कार्यं कुर्यात्।

5) **मध्यस्थनिर्णयः/विवाचनखण्डः/वाक्यांशः**

परस्परावगाहनपत्रान्तर्गतमस्य सहकारस्य कस्यापि अंशे यः कोऽपि विवादः भवेत् सः त्रयाणां विश्वविद्यालयानां कुलपतयः स्वीय-स्वातन्त्र्यं परस्परगौरवं, संयुक्तोत्तरदायित्वं मनसि निधाय, मिलित्वा विवादस्य उपशमनं कुर्युः। तत्र स्वीकृतनिर्णयः एव अन्तिमः।

6) **अवधेः विस्तारः अवसानं च**

एतत्परस्परावगाहनं तस्माद् दिनात् क्रियान्वितं भवति यस्मिन् दिने त्रयाणां विश्वविद्यालयानां कुलसचिवाः अस्मिन् पत्रे हस्ताक्षरं कुर्वन्ति।अस्य अवधिः पञ्चवर्षाणि। एतदवगाहनपत्रोक्त-विषयेषु संशोधनं सर्वैः प्रतिभागिभिः विश्वविद्यालयैः लिखित-सहमत्या आनेतुं शक्यते। सहभागिविश्वविद्यालयानां लिखित-औपचारिक-सहमत्या अस्य अवधेः विस्तारः कर्तुं शक्यः। कोपि विश्वविद्यालयः मासात् पूर्वम् अन्यविश्वविद्यालयेभ्यः लिखित-सूचनां दत्वा अवसादयितुं शक्नोति।

एकवारं अवसादितं चेत्, कोपि विश्वविद्यालयः अन्येन विश्वविद्यालयेन अनुभूयमानायाः वित्तीयक्षतेः अथवा अन्यविधक्षतेः उत्तरदायी न भवति। अथापि ते वित्तीय-प्रतिबद्धतां (यदि कापि स्यात्) परिपूयन्तः कार्यान्वितानां कार्यक्रमाणां सफलतापूर्वकसमाप्तये अनुमन्येरन्।

एतत् परस्परावगाहनपत्रम् 2022तम-वर्षस्य मे मासस्य 8 दिनाङ्के शुभकृन्नामसंवत्सरस्य वैशाखशुक्ल-सप्तमीतिथौ, सर्वैरपि प्रतिभागिभिः साक्षिणां पुरतः सम्मिल्य हस्ताक्षरितम्।

केन्द्रीयसंस्कृत-विश्-वविद्यालयः, 56-57सांस्थानिकं क्षेत्रम्,जनकपुरी, नवदेहली-110058	श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृत विश्वविद्यालयः,नवदेहली,	राष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः, तिरूपतिः

R.K. Raman 09.05.2022

09/05/2022

(प्रथम-पक्षः)	(द्वितीय-पक्षः)	(तृतीय-पक्षः)
रणजित कुमार बर्मन (आचार्यरणजीतकुमारबर्मन) कुलसचिवः केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः,नवदेहली, 56-57, इन्स्टीट्यूशनल एरिया,जनकपुरी,नवदेहली-110058 साक्षिण: हस्ताक्षरम् 1. 2.	(डॉ. अल्काराय) कुलसचिवः श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृत-विश्वविद्यालयः,नवदेहली साक्षिण: हस्ताक्षरम् 1. 2.	09/05/2022 (कमान्डरचल्लावेकटेश्वर) कुलसचिवः राष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः, तिरूपतिः साक्षिण: हस्ताक्षरम् 1. 2.

Central Sanskrit University, Delhi * 56-57, Institutional Area, Janakpuri, New Delhi-58 * Under MHRD, Govt. of India